II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 3 päivänä joulukuuta 1997,
neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 mukaisesta menettelystä
(Asia IV/M.942 — VEBA/Degussa)

(tiedoksiannettu numerolla K(1997) 3833)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(98/455/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon yrityskeskittymien valvonnasta 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89 ([1]) ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 57 artiklan,

ottaa huomioon 2 päivänä syyskuuta 1997 tehdyn komission päätöksen aloittaa menettely,

on kuullut yrityskeskittymiä käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa ([2]),

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Komissio vastaanotti 2 päivänä heinäkuuta 1997 neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4064/89, jäljempänä ”sulautuma-asetus”, 4 artiklan mukaisen ilmoituksen keskittymähankkeesta, jolla VEBA AG:n, jäljempänä ”VEBA”, tarkoituksena on hankkia määräysvalta Degussa AG:ssä, jäljempänä ”Degussa”. Koska ilmoituksessa ei mainittu, että VEBAn tytäryhtiö Hüls toimii yhteisyrityksen kautta yksillä merkityksellisistä markkinoista, nimittäin pyrogeenisten piihappojen markkinoilla, ilmoitus selitettiin 28 päivänä heinäkuuta 1997 epätäydelliseksi. llmoitusta täydennettiin 31 päivänä heinäkuuta 1997.

(2) Komissio määräsi 22 päivänä heinäkuuta 1997 tehdyllä päätöksellä ilmoitetun keskittymän toteuttamisen lykättäväksi sulautuma-asetuksen 7 artiklan 2 kohdan ja 18 artiklan 2 kohdan mukaisesti siihen asti, kunnes se tekee lopullisen päätöksen.

(3) Komissio aloitti 2 päivänä syyskuuta 1997 tehdyllä päätöksellä sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen menettelyn.

I. OSAPUOLET

(4) VEBA toimii pääasiassa seuraavilla aloilla: sähkö, kemianteollisuus, öljy, kauppa/liikenne/palvelut ja televiestintä. VEBAn kemianteollisuuteen liittyvistä toiminnoista vastaavat sen tytäryhtiö Hüls ja Hülsin tytäryhtiöt Röhm ja Servo.

(5) Degussa toimii seuraavilla aloilla: kemianteollisuus, terveys ja ravitsemus sekä jalometallikauppa ja pankkitoiminta.

([1]) EYVL L 395, 30.12.1989, s. 1 (oikaisu: EYVL L 257, 21.9.1990, s. 13).
([2]) EYVL C 224, 17.7.1998

II. HANKE

(6) VEBA aikoo hankkia kaikki GFC Gesellschaft für Chemiewerte mbH:n, jäljempänä "GFC", osakkeet. GFC omistaa 33 520 000 Degussan osaketta. Degussan, osakepääomaa on yhteensä 460 297 500 Saksan markkaa, ja se on jaettu 92 059 500 osakkeeseen, joiden kaikkien äänivalta on sama. Siten GFC:llä on 36,41 prosentin osuus Degussasta.

III. KESKITTYMÄ

(7) Ilmoitettu hanke muodostaa sulautuma-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun keskittymän, koska VEBAn aikomuksena on hankkia yksinomainen määräysvalta Degussassa.

(8) Viimeisten viiden vuoden aikana osallistumisaste Degussan vuotuisessa yhtiökokouksessa on ollut alle 68 prosenttia (vuonna 1993 67,38 prosenttia, vuonna 1994 63,49 prosenttia, vuonna 1995 67,95 prosenttia, vuonna 1996 66,78 prosenttia, vuonna 1997 67,84 prosenttia). Sen vuoksi 36,41 prosentin osuus johtaa varmaan enemmistöön yhtiökokouksessa, ja GFC on siten käyttänyt tähän asti määräysvaltaa Degussassa. Ottaessaan haltuunsa GFC:n VEBA saa määräysvallan Degussassa.

(9) Yksinkertaisella äänienemmistöllä yhtiökokouksessa VEBA voi valita osakkeenomistajia edustavat jäsenet hallintoneuvostoon. Hallintoneuvosto puolestaan voi yksinkertaisella enemmistöllä nimittää tai erottaa hallituksen. Siten on varmistettu, että yksinkertaisen enemmistön yhtiökokouksessa haltija voi määrätä Degussan liiketoiminnan hoidosta.

(10) Keskittymän kautta VEBAsta tulee selvästi suurin Degussan osakkeenomistaja; seuraavaksi suurimmalla osakkeenomistajalla on vain noin 6,8 prosenttia osakkeista ja loput osakkeet ovat jakaantuneet useille omistajille. VEBA on ainoa suuri teollisuudessa toimiva osakkeenomistaja, jolla on markkina- ja alatuntemusta. Seuraavaksi suurin osakkeenomistaja, jolla on 6,8 prosenttia osakkeista, on amerikkalainen perhe, jolla ei ole vastaavaa markkinatuntemusta. Lukuisilla muilla osakkeenomistajilla, joiden kaikkien omistusosuudet ovat erittäin pieniä, ei ole yksinään mahdollisuutta vaikuttaa ratkaisevasti Degussan liiketoimintaan eivätkä ne ole tähän mennessä myöskään yhdessä yrittäneet tehdä näin.

(11) Koska enemmistö yhtiökokouksessa on turvattu ja ottaen huomioon muut olosuhteet, voidaan lähteä siitä, että VEBA saa todellisen määräysvallan Degussassa.

IV. YHTEISÖNLAAJUINEN ULOTTUVUUS

(12) Yritysten VEBAn ja Degussan yhteenlaskettu koko maailman alueen kokonaisliikevaihto on yli viisi miljardia ecua (VEBA 39,04 miljardia ecua, Degussa 7,22 miljardia ecua). Kummankin yrityksen yhteisön alueen kokonaisliikevaihto on yli 250 miljoonaa ecua (VEBA 32,1 miljardia ecua, Degussa 3,95 miljardia ecua). VEBAn yhteisön alueen liikevaihdosta yli kaksi kolmasosaa tulee Saksasta. Degussa ei saa yhteisön alueelta kertyneestä liikevaihdostaan yli kahta kolmasosaa samasta jäsenvaltiosta. Tämän vuoksi hankkeella on yhteisönlaajuinen ulottuvuus.

V. ARVIOINTI SULAUTUMA-ASETUKSEN 2 ARTIKLAN PERUSTEELLA

(13) VEBAn ja Degussan toiminnot ovat osittain päällekkäisiä kemianteollisuuden tuotteiden alalla. Tarkemmin on tutkittava metyylimetakrylaatin, metakryylihappojen, läpinäkyvien muovien, PVC:n jalostuksessa käytettävän akrylaattipohjaisen apuaineen, organosilaanin, piitetrakloridin, pyrogeenisten piihappojen, diamiinin/polyamiinin ja kationisen tärkkelyksen valmistuksessa käytettävien reagenssien alat. Muilla aloilla ja muissa liiketoiminnoissa ei ole päällekkäisyyttä, joten muiden todisteiden puuttuessa keskittymä ei voi vahvistaa nykyisiä markkina-asemia.

A. Merkitykselliset tuotemarkkinat

1. *Metyylimetakrylaatti*

(14) Metyylimetakrylaatti, jäljempänä "MMA", on niin sanottu perusmonomeeri, joka on perustana useimmille metakryylikemian muille tuotteille. MMA:ta valmistetaan yleensä niin sanotun ACH-menetelmän avulla syaanivedystä, metanolista ja asetonista. MMA on neste, jota ei voida suoraan käyttää lopputuotteena. Yleensä MMA:ta jalostetaan niin sanotulla polymeroinnilla esimerkiksi polymetyylimetakrylaatiksi, joka on läpinäkyvä muovi. Asiakkaiden ja tuottajien antamien tietojen mukaan MMA:ta ei voida korvata muilla tuotteilla. Sen vuoksi komissio päättelee, että MMA muodostaa omat merkitykselliset tuotemarkkinat.

2. *Metakryylihappo*

(15) Metakryylihappo, jäljempänä "MAS", on myös perusmonomeeri, joka on läheistä sukua MMA:lle. Myös MAS:ää valmistetaan yleensä ACH-menetelmän avulla samoista aineista, tosin lisäämättä metanolia. Myöskään MAS:ää ei voida käyttää

lopputuotteena, vaan se jalostetaan muiksi metakryylituotteiksi. MAS:ää käytetään paljon maalihartseissa ja dispersioissa, jotka puolestaan jalostetaan maaleiksi ja erilaisiksi lakoiksi. MAS ja MMA tuovat erilaisia ominaisuuksia niihin tuotteisiin, joiksi ne jalostetaan, eivätkä käyttäjät voi sen vuoksi vaihtaa niitä. Tämän vahvistavat osapuolet, kilpailijat ja asiakkaat. MAS muodostaa sen vuoksi omat merkitykselliset tuotemarkkinat.

3. *Läpinäkyvät muovit*

(16) Läpinäkyvät muovit ovat muovailtavia, läpinäkyviä kemiantuotteita, jotka läpinäkyvyytensä vuoksi muistuttavat lasia, mutta ovat kevyempiä, helpommin muovailtavia ja yleensä vähemmän hauraita kuin lasi. Läpinäkyviä muoveja voidaan käyttää useissa eri tarkoituksissa, muun muassa lampuissa, autotarvikkeissa, mainonnassa, moottoriteiden melusuojissa, CD-levyjen koteloissa ja muissa pakkauksissa.

(17) Tärkeimmät läpinäkyvät muovit ovat polymetyylimetakrylaatti eli akryylilasi, jäljempänä ”PMMA”, polykarbonaatti, jäljempänä ”PC”, styreeni/akryylinitriili, jäljempänä ”SAN”, ja polystyreeni, jäljempänä ”PS”. Eri muovien ominaisuudet ja hinnat vaihtelevat. Esimerkiksi PMMA on erityisesti säänkestävää ja erittäin läpinäkyvää, kun taas PC kestää erittäin hyvin iskuja ja kuumuutta. PS on huonommin läpinäkyvää kuin PMMA ja PC, mutta myös halvempaa. PMMA:ta valmistetaan polymeroinnilla MMA:sta. Myös muut läpinäkyvät muovit valmistetaan polymeroinnilla, tosin toisista aineista.

(18) Osapuolten mukaan kaikki läpinäkyvät muovit muodostavat saman yhtenäisen merkityksellisen tuotemarkkinan. Tätä perustellaan sillä, että useilla käyttöaloilla tuotteiden korvaaminen toisilla on laajalti mahdollista. Esimerkiksi lampuissa voidaan käyttää joko PMMA:ta tai PC:tä. Mahdollisia ominaisuuseroja voidaan pienentää tuotantoprosessin aikana tai lisäämällä muita aineita, ja voidaan myös tasoittaa hinnassa. Läpinäkyvien muovien eri lajien käyttöiässä, ominaisuuksissa ja hinnassa ei osapuolten mukaan ole suuria eroja.

(19) Komission tutkimuksissa on ilmennyt, että vaikka korvaaminen on mahdollista tietyillä aloilla, korvaamismahdollisuuksien laajuus eroaa selvästi eri käyttösovelluksissa (katso asiassa IV/M.160, Elf Atochem/Rohm & Haas, 28 päivänä heinäkuuta 1992 tehty komission päätös). Kilpailijat ja asiakkaat ovat vahvistaneet, että läpinäkyviä muoveja ei voida korvata kaikissa käyttösovelluksissa. Tämä johtuu ennen kaikkea edellä kuvailluista läpinäkyvien muovien eri lajien erilaisista ominaisuuksista, joiden vuoksi ne soveltuvat erityisen hyvin tai huonosti tiettyihin käyttösovelluksiin. Voidaan kuitenkin jättää avoimeksi kysymys, muodostaako jokainen läpinäkyvä muovi omat merkitykselliset tuotemarkkinansa, koska kilpailuoikeudellisia ongelmia ei ole, vaikka markkinoita olisi useampia.

(20) Tässä tapauksessa ainoastaan PMMA:n markkinat ovat merkitykselliset markkinat. VEBA/Hüls ja Degussa toimivat tosin molemmat PC:n alalla, mutta niiden yhteinen markkinaosuus ei ylitä 15 prosenttia. PS:n alalla toimii ainoastaan VEBA Hülsin kautta (markkinaosuus alle 15 prosenttia), SAN:n alalla ei toimi osapuolista kumpikaan.

(21) Läpinäkyviä muoveja myydään myös eri muodoissa, nimittäin niin sanottuna muovausmassana ja ekstrudoituina tai valettuina levyinä. Muovausmassa on granulaatti, jota jalostetaan ja muotoillaan kuumentamalla ja ekstrudoimalla tai muulla menetelmällä. Muovausmassa on siten välituote ekstrudoitujen levyjen valmistuksessa. Valetut levyt sitä vastoin valetaan muovausmassasta muottiin ilman ”kiertotietä” heti polymeroinnin jälkeen tai sen aikana.

(22) Osapuolten käsityksen mukaan muovausmassa ja ekstrudoidut sekä valetut levyt muodostavat yhtenäiset markkinat. He perustelevat tätä sillä, että ekstrudointi tai ruiskuvalu ei enää tuo mukanaan olennaisia kemiallisia muutoksia. Myöskään esimerkiksi ekstrudoitujen ja valettujen levyjen omaisuuksissa ja hinnassa ei osapuolten mukaan ole eroa. Nämä tuotteet ovat vaihdettavissa.

(23) Komission tutkimusten mukaan levyt ovat huomattavasti kalliimpia kuin muovausmassa, ja niillä on myös eri ostajakunnat. Voidaan kuitenkin jättää avoimeksi, onko kyseessä yhdet vai erilliset markkinat, koska kilpailuolosuhteet muovausmassan ja levyjen alalla eivät eroa toisistaan perusteellisesti (katso asiassa IV/M.160, Elf Atochem/Rohm & Haas, 28 päivänä heinäkuuta 1992 tehty komission päätös).

4. *PVC:n jalostuksessa käytettävät akrylaattipohjaiset apuaineet*

(24) Nämä ovat tuotteita, jotka mahdollistavat PVC:n jalostamisen. Pulverimaiset tuotteet suojaavat PVC:n muokkauksen yhteydessä materiaalia sen kulkiessa ekstruuderin syöttöruuvin läpi ja parantavat lopputuotteen pintarakennetta. PVC:n jalostuksessa käytettäviä apuaineita käytetään sekä kovan PVC:n että pehmitetyn PVC:n jalostuksessa, ennen kaikkea folioiden, pullojen ja profiileiden valmistuksessa. PVC:n jalostuksessa käytettäviä

akrylaattipohjaisia apuaineita ei käyttötarkoituksensa vuoksi voida korvata muilla aineilla ja ne muodostavat erilliset merkitykselliset tuotemarkkinat.

5. *Organosilaanit*

(25) Organosilaaneja käytetään pääasiassa kytkentäaineina ja silloiteaineena erilaisissa käyttösovelluksissa kuten lasikuitukankaissa, liimaus- ja tiivisteaineissa, renkaissa, maaleissa, lakoissa ja rakennusteollisuudessa käytettävissä suojapinnoitteissa. Organosilaaneissa on erotettavissa kolmet eri markkinat.

(26) Organofunktionaalista silaania käytetään kytkentäaineena epäorgaanisten aineiden (kuten lasi, mineraalit ja metalli) ja orgaanisten polymeerien (kuten kestomuovi) välillä, epäorgaanisten ja orgaanisten aineiden pinnankäsittelyaineina ja polymeerien silloiteaineina. Organofunktionaaliset silaanit ovat vielä eroteltavissa kumisovelluksissa (esimerkiksi renkaiden valmistus) ja muissa kuin kumisovelluksissa käytettäviin organofunktionaalisiin silaaneihin. Kumisovelluksissa ja muissa kuin kumisovelluksissa käytettävät silaanit valmistetaan eri tuotantolaitoksissa ja eri menetelmällä. Komission tutkimuksissa on vahvistettu, että kumisovelluksissa käytettävää organofunktionaalista silaania ei voida korvata muissa kuin kumisovelluksissa käytettävänä organofunktionaalisella silaanilla. Sen vuoksi on kyse eri markkinoista.

(27) Kolmannen organosilaaniryhmän muodostaa alkyylisilaani, jota käytetään vettä hylkivien ominaisuuksiensa vuoksi pääasiassa rakennusten suojapinnoitteina. Alkyylisilaania valmistetaan eri tuotantolaitoksissa kuin organofunktionaalisia silaaneja. Erityisominaisuuksiensa vuoksi myös tämä silaani muodostaa omat markkinansa.

6. *Piitetrakloridi*

(28) Piitetrakloridi on kemikaali, jota käytetään raaka-aineena pyrogeenisen piihapon, piihapon estereiden, optisten aaltoputkien, synteettisen kvartsilasin ja muiden tuotteiden valmistuksessa. Piitetrakloridia syntyy yhdessä trikloorisilaanin kanssa (organosilaanin raaka-aine) piimetallien hydrokloorauksessa.

(29) Piitetrakloridin valmistus ja menekki on voimakkaasti yhteydessä sitä seuraavaan markkinavaiheeseen. Osapuolten mukaan piitetrakloridia valmistavat seuraavan markkinavaiheen yritykset itse tai sitä jalostavat itse sellaiset tuottajat, joiden tuotannossa syntyy piitetrakloridia piimetallien hydrokloorauksen yhteydessä. Jalostettaessa piitetrakloridia pyrogeeniseksi piihapoksi syntyy suuria määriä suolahappoa, jota puolestaan tarvitaan piimetallin (lähtötuote) hydrokloorauksessa ja joka toimitetaan takaisin piitetrakloridin valmistajalle. Tällainen yhteistyö johtaa suljettuun järjestelmään. Vaarallisuutensa vuoksi piitetrakloridin kuljetus on mahdollista vain rajoitetusti.

7. *Pyrogeeninen piihappo*

(30) Pyrogeenista piihappoa valmistetaan piitetrakloridista yhdistämällä happeen ja typpeen. Sitä käytetään apuaineena useissa erilaisissa tuotteissa. Tärkeimmät käyttöalueet ovat elastomeerit (silikonikumin mekaanisten ominaisuuksien parantaminen, esimerkiksi tiivisteaineissa), kertamuovit (tyydyttämättömän polyesterin, epoksihartsin ja akrylaatin ominaisuuksien parantaminen) sekä maalit ja lakat. Pyrogeenista piihappaa ei voida korvata muilla tuotteilla ja se muodostaa erilliset merkitykselliset tuotemarkkinat.

8. *Diamiini/polyamiini*

(31) Diamiinia/polyamiinia käytetään osapuolten mukaan pääasiassa kovetteena epoksihartsijärjestelmissä. Epoksihartsijärjestelmiä käytetään lakoissa, teräksen ja betonin pinnoitteissa laivanrakennuksessa, säiliöiden rakentamisessa ja rakennusteollisuudessa sekä liimausaineissa. Diamiinia valmistetaan erilaisista kemiallisista aineista. Ne osapuolet, joilla on käytettävissään isoforonia, valmistavat isoforonidiamiinia, muut kemianteollisuuden yritykset valmistavat esimerkiksi etyleeni- tai aniliinidiamiinia.

(32) Osapuolten mukaan diamiinin ja polyamiinin peruskäyttötarkoitus on sama, nimittäin epoksihartsiketjujen silloittaminen. Eri diamiinilajien ominaisuudet voivat kuitenkin olla jonkin verran erilaisia. Osapuolten mukaan diamiinia käytetään kuitenkin melkein aina seoksina, jolloin samoihin ominaisuuksiin voidaan päästä erilaisilla diamiiniseoksilla. Koska diamiinin sekoittamisen suorittavat asiakkaat, joiden taitotieto alalla on huomattava, asiakkaat pystyisivät siirtymään ongelmitta toisiin diamiiniseoksiin ilman merkittäviä kustannuksia. Osapuolten mielestä diamiini ja polyamiini muodostavat sen vuoksi yhtenäiset tuotemarkkinat. Komission tutkimukset sekä asiakkaiden ja kilpailijoiden antamat tiedot vahvistavat pääasiassa tämän arvion.

(33) Komission tutkimusten mukaan myöskään isoforonidiamiinit eivät muodosta erillisiä tuotemarkkinoita, vaan ovat osa diamiinin kokonaismarkkinoita. Isoforonidiamiinien osuus diamiinin kokonaismarkkinoista on määrältään noin 25 prosenttia ja

arvoltaan noin 30 prosenttia. Isoforonidiamiineja ei eräiden käyttäjien mukaan kuitenkaan voida mielivaltaisesti vaihtaa toisinaan kaikissa käyttösovelluksissa. Käyttäjät perustelevat tätä sillä, että käytetyt diamiinit vaikuttavat lopputuotteen (epoksihartsijärjestelmien) ominaisuuksiin, ja tuotteessa jo käytettyjä isoforonidiamiineja ei voida korvata tekemättä ensin uusia testejä. Joissakin tapauksissa lopputuotteen koostumukselle vaaditaan viranomaisten hyväksyntä (esimerkiksi rakennusteollisuudessa käytettävät tuotteet) tai lopputuotteen ostajan hyväksyntä. Näissä tapauksissa isoforonidiamiinin korvaaminen olisi mahdollista vasta tietyn ajan jälkeen (jopa kaksi vuotta) ja siihen liittyisi tiettyjä kustannuksia, jotka aiheutuvat tarpeesta kehittää uusi seos ja testauttaa se uudelleen. Tämä koskee kuitenkin ainoastaan jo tehtyjä seoksia eikä uusien seosten kehittämistä, joissa käyttäjät voivat vapaasti valita käytetyt diamiinit. Myös tällä hetkellä tärkeimmissä käyttösovelluksissa voidaan isoforonidiamiini korvata nopeasti muilla diamiineilla. Ainoastaan 20 prosenttia nykyisin käytettävistä isoforonidiamiineista ovat sellaisia, että niiden korvaaminen on rajoitettua. Tämä ei ole riittävä peruste erillisille isoforonidiamiinin markkinoille. Komissio katsoo sen vuoksi, että kaikki diamiinit kuuluvat samoille merkityksellisille tuotemarkkinoille.

9. *Kationisen tärkkelyksen valmistuksessa käytettävät reagenssit*

(34) Perunasta, maissista ja vehnästä saatu luonnollinen tärkkelys muutetaan reagenssien avulla kationiseksi tärkkelykseksi. Kationista tärkkelystä käytetään paperiteollisuudessa hienopaperin, pakkauspaperin ja aaltopahvin massa- ja pintaliimauksessa.

(35) Osapuolten mukaan tärkkelysreagenssien valmistuksessa on kaksi vaihetta: ensin valmistetaan reagenssi, joka ei vielä yksin pysty laukaisemaan kationisoitumisprosessia. Tämä ”esireagenssi” on vielä muutettava valmisreagenssiksi yhdistämällä se natronlipeään. Useimmat valmistajat tarjoavat ainoastaan ”esireagenssia”, jota voidaan varastoida ja kuljettaa ongelmitta toisin kuin valmisreagenssia. Tällä perusteella esireagenssi ja valmisreagenssi muodostavat erilliset tuotemarkkinat.

B. **Maantieteelliset markkinat**

(36) Piitetrakloridia lukuun ottamatta kaikki edellä mainitut tuotemarkkinat ovat vähintään Euroopan talousalueen, jäljempänä ”ETA”, laajuisia. Komission tutkimuksissa ei ole tullut esille syitä määritellä markkinat pienemmiksi. Piitetrakloridissa on otettava huomioon johdanto-osan 29 kappaleessa kuvailtu erityispiirre, nimittäin valmistajan ja ostajan maantieteellisen läheisyyden välttämättömyys. Pyrogeenisissä piihapoissa komissio päätyy siihen, että markkinat ovat ETA:n hajuiset. Koska pyrogeeninen piihappo on runsaasti tilaa vievä aine, kuljetuskustannukset ovat huomattavat (jopa 8 prosenttia). Euroopan ulkopuolisten tuottajien harjoittama tuonti on merkityksetöntä (alle 1 prosenttia). Kaikki asiakkaat, joilta komissio tiedusteli asiaa, ilmoittivat yhdenmukaisesti ostavansa vain eurooppalaisilta tavarantoimittajilta, mikä johtuu osittain laadunvarmistuksen välttämättömyydestä. Hintojen rajoitetun mutta kuitenkin tuntuvan korotuksen vuoksikaan ei harkittaisi siirtymistä Euroopan ulkopuolisiin toimittajiin.

C. **Kilpailullinen arviointi**

1. *MMA*

(37) Valmistajat tuottavat MMA:ta pääasiassa omaa jalostustoimintaansa varten. MMA:n vapaat markkinat ETA:ssa eivät sen vuoksi ole kovin suuret. ETA:n markkinavolyymi oli komission tutkimusten mukaan vuonna 1996 noin 85 000 – 90 000 tonnia. Osapuolten ja niiden kilpailijoiden ilmoittamien myyntilukujen perusteella markkinaosuudet jakautuvat seuraavasti ([1]):

	VEBA/ Röhm	Degussa	VEBA + Degussa	ICI	Atochem	Repsol	BASF	Tuonti
Markkinaosuus ETA 1996 määrän mukaan	[5 – 10] %	[10 – 15] %	[15 – 25] %	[30 – 50] %	[15 – 20] %	[10 – 20] %	[5 – 10] %	n. 5 %

([1]) Tässä julkaistussa päätöksessä on asetuksen (ETY) N:o 4046/89 17 artiklan 2 kohdan nojalla liikesalaisuuksina eräitä tietoja poistettu tai korvattu likimääräisillä arvoilla.

(38) Markkinajohtaja MMA:n markkinoilla on ICI, ja VEBA/Degussan lisäksi on muitakin vahvoja kilpailijoita. Sen vuoksi keskittymä ei johda määräävän markkina-aseman syntymiseen.

2. *MAS*

(39) Myös MAS:n valmistajat tuottavat sitä pääasiassa omiin tarpeisiinsa. MAS:n vapaat markkinat ETA:ssa ovat komission tutkimusten mukaan volyymiltaan ainoastaan noin 20 000 tonnia. Osapuolten ja niiden kilpailijoiden ilmoittamien myyntilukujen perusteella markkinaosuudet jakautuvat seuraavasti:

	VEBA/ Röhm	Degussa	VEBA + Degussa	ICI	Atochem	BASF	Tuonti
Markkina-osuus ETA 1996 määrän mukaan	[5 – 10] %	[10 – 15] %	[15 – 25] %	[40 – 60] %	[10 – 15] %	[10 – 20] %	n. 4 %

(40) Markkinajohtaja MSA:n markkinoilla on ICI, ja VEBA/Degussan lisäksi on muitakin vahvoja kilpailijoita. Sen vuoksi keskittymä ei johda määräävän markkina-aseman syntymiseen.

3. *Läpinäkyvät muovit*

(41) Osapuolten toimittamien tietojen mukaan läpinäkyvien muovien kokonaismarkkinat yhteisössä ovat suuruudeltaan noin 330 000 tonnia tai yksi miljardia ecua. VEBA/Röhmin markkinaosuus on noin [15 – 25] % määrän ja arvon mukaan laskettuna ja Degussan noin [5 – 15] %, jolloin niiden yhteinen markkinaosuus on noin [20 – 35] %. Näihin tietoihin saatiin vahvistus komission tutkimuksissa. Tärkeimmät kilpailijat ovat BASF (markkinaosuus noin 15 – 25 prosenttia), Dow (noin 10 – 15 prosenttia) ja Elf Atochem (noin 10 – 15 prosenttia).

(42) Jos PMMA:n katsotaan muodostavan omat markkinat, niiden yhteisönlaajuinen markkinavolyymi olisi noin 220 000 tonnia tai 600 – 650 miljoonaa ecua. Tässä tapauksessa markkinaosuudet olisivat seuraavat:

	VEBA/Röhm	Degussa	VEBA + Degussa	AtoHaas	ICI	BASF	Tuonti
Markkina-osuus 1996	[20 – 30] %	[7 – 15] %	[30 – 40] %	[25 – 35] %	[10 – 15] %	[5 – 10] %	10-20 %

(43) Keskittymä johtaisi siihen, että VEBA/Degussasta tulisi markkinajohtaja PMMA:n markkinoilla yhteisössä. Osapuolten lisäksi on kuitenkin useita kilpailijoita, joitka taaksepäin integroitumiseen ja taloudelliseen vahvuuteen nähden ovat verrattavissa VEBA/Degussaan. Tähän astisen markkinajohtajan AtoHaasin markkinaosuus ei myöskään ole paljon osapuolten markkinaosuutta pienempi. Lisäksi PMMA voidaan ainakin joillakin aloilla korvata muilla läpinäkyvillä muoveilla, mikä saa aikaan kilpailupainetta. Sen vuoksi keskittymä ei johda määräävän markkina-aseman syntymiseen, vaikka PMMA:lla katsottaisiin olevan erilliset markkinat.

(44) Keskittymä ei myöskään johtaisi VEBA/Degussan ja AtoHaasin määräävän oligopolin syntymiseen PMMA:n markkinoilla. Tosin VEBA/Degussan ja AtoHaasin yhteenlaskettu markkinaosuus keskittymän jälkeen on yli 55 prosenttia. Markkinat eivät kuitenkaan ole juurikaan avoimet. PMMA:ta valmistetaan ja myydään useita eri lajeja ja laatuja. Tuotteen laatu ja palvelu ovat komission tutkimusten mukaan useille asiakkaille vähintään yhtä tärkeitä kuin hinta. Markkinoille tulon esteet ovat pieniä. Tästä on todisteena itäeurooppalaisten (erityisesti Agrobiochim Bulgariasta) ja itäaasialaisten (erityisesti Chimei Corp. Taiwanista ja Lucky Etelä-Koreasta) tuottajien onnistunut markkinoille tulo viimeisten viiden vuoden aikana. Näistä syistä ei ole odotettavissa, että keskittymä johtaa määräävässä asemassa olevan oligopolin syntymiseen PMMA:n markkinoilla.

4. *PVC:n jalostuksessa käytettävät akrylaattipohjaiset apuaineet*

(45) PVC:n jalostuksessa käytettävien akrylaattipohjaisten apuaineiden ETA:n markkinat ovat suuruudeltaan ainoastaan noin 30 000 tonnia vuodessa ja

niiden arvo on selvästi alle 100 miljoonaa ecua. Komission tutkimusten mukaan osapuolet saavat keskittymällä noin [15–30] prosentin suuruisen yhteisen markkinaosuuden (VEBA [0–10] %, Degussa noin [15–25] %). Selvä markkinajohtaja on Rohm & Haas, jonka markkinaosuus on [55–70] prosenttia. Tämän lisäksi markkinoilla kilpailee ainoastaan Kaneka, jonka markkinaosuus on yli 10 prosenttia (noin [10–15] prosenttia). Siten keskittymä ei johda osapuolten määräävään markkina asemaan. Koska markkinarakenne ei juurikaan muutu keskittymän seurauksena, ei ole odotettavissa, että keskittymä johtaisi osapuolten ja Rohm & Haasin yhteiseen määräävään markkina-asemaan tai sellaisen vahvistumiseen.

5. *Organosilaanit*

(46) Hüls toimii organofunktionaalisten silaanien markkinoilla ainoastaan muiden kuin kumisovellusten alalla ja sen markkinaosuus yhteisössä on [40–50] prosenttia, kun taas Degussalla ei ole juuri ollenkaan toimintaa tällä alalla (markkinaosuus alle yhden prosentin).

(47) Sitä vastoin Degussa on vahva kumisovellusten alalla. Degussalla oli vuoteen 1990 patentti alalla käytettyihin rikkifunktionaalisiin silaaneihin ja sen markkinaosuus on edelleen [>75] prosenttia. Hüls ei toimi tällä alalla. Osapuolten toimittamien tietojen mukaan merkittävä kilpailija kumisovellusten alalla on Witco/Osi (markkinaosuus noin 18 prosenttia). Asiakkaat vahvistavat tämän tiedon. Witco on tarjonnut rikkifunktionaalisia silaaneja vasta vuodesta 1996.

(48) Koska osapuolista kumpikin toimii ainoastaan yksillä markkinoilla, keskittymä ei johda markkinaosuuksien kasvuun. Koska asiakaspiirit ovat erilaiset, ei voida myöskään puhua ”tuotevalikoiman aiheuttamista vaikutuksista”.

(49) Alkyylisilaanien markkinoilla osapuolten yhdistynyt markkinaosuus on pienempi kuin 15 prosenttia. Selvä markkinajohtaja (markkinaosuus noin 50–60 prosenttia) on Wacker. Keskittymä ei sen vuoksi johda määräävän markkina-aseman syntymiseen.

6. *Piitetrakloridi*

(50) Degussa käyttää kaiken tuottamansa piitetrakloridin pyrogeenisen piihapon valmistuksen raaka-aineena Antwerpenissä. VEBA/Hüls toimittaa pääasiassa Cabot-Hülsille ja Degussalle pyrogeenisen piihapon valmistamiseen liittyvän yhdistetyn järjestelmän perusteella. Muita tuottajia ovat Wacker, joka jalostaa aineen pyrogeeniseksi piihapoksi, ja Dow pyrogeenisen piihapon valmistamiseen liittyvän yhdistetyn järjestelmän puitteissa. Koska maantieteelliset markkinat ovat rajoittuneet rajallisten kuljetusmahdollisuuksien vuoksi tuotantopaikkakuntaan, keskittymä ei johda markkinaosuuksien kasvuun.

7. *Pyrogeeninen piihappo*

(51) Pyrogeenista piihappoa valmistetaan yleensä suljetussa järjestelmässä, jossa raaka-aineen (piitetrakloridi tai trikloorisilaani) toimittaja ottaa takaisin pyrogeenisen piihapon valmistuksessa syntyvän suolahapon. Raaka-aineen toimittaja tarvitsee suolahappoa raaka-aineiden valmistuksessa eli piimetallin hydroklooraukseessa. Tämän vuoksi tiivis yhteistyö toisen yrityksen kanssa tai esiasteen integroiminen omaan toimintaan on välttämätöntä.

(52) Pyrogeenisen piihapon markkinat ovat sekä ETA:ssa että koko maailmassa voimakkaasti keskittyneet. Euroopassa on kolme tuottajaa, Degussa, Cabot ja Wacker. Yhdysvalloissa pyrogeenista piihappoa tuottavat Cabot ja Degussa, Japanissa Tokuyama Soda ja Nippon Aerosil (Degussan ja Mitsubishin yhteisyritys). Muiden tuottajien kuten Ukrainassa Orianan merkitys ei ole suuri. Pyrogeenisen piihapon myynti ETA:ssa on noin 160 miljoonaa ecua. Komission tutkimusten mukaan Degussan markkinaosuus yhteisössä on noin [50–60] prosenttia, Wackerin [15–25] prosenttia ja Cabotin [25–35] prosenttia.

(53) Degussalla on tuotantolaitokset Rheinfeldenissä ja Antwerpenissä. Raakaaineiden tuotanto on integroitu tuotantoon Antwerpenissä, ja yrityksen siirryttyä Hülsille Degussan tuotanto on integroitu myös Rheinfeldenissä. Wackerilla on tuotantolaitokset Burghausenissa ja Kemptenissä, ja raaka-aineiden tuotanto on integroitu varsinaiseen tuotantoon. Cabotilla on tuotantolaitos Barryssa (Wales), jossa raaka-aineiden toimittaja on Dow Corning.

(54) Rheinfeldenissä Cabot tuottaa pyrogeenista piihappoa Cabot Hüls GmbH -nimisessä yhteisyrityksessä Hülsin kanssa. Raaka-aineet toimittaa Hüls ja Hülsille menevät myös yhteisyrityksen tuotannossa syntyvät suolahapot. Hüls vastaa myös useista muista palveluista kuten jätehuollosta, työsuojelusta ja paloturvallisuudesta. Yhteisyrityssopimuksen mukaan Cabotilla ja Hülsillä on samat äänioikeudet. Yhtiökokous päättää yksimielisesti kiinteistösopimuksista, pitkäaikaisista vuokrasopimuksista, yhteistyöstä muiden yritysten kanssa, teollisia tekijänoikeuksia koskevista sopimuksista, talousarviosta, luottojen ottamisesta sekä Cabot-Hülsin valmistamien tuotteiden toimituksista tai myynnistä. Hüls ja Cabot nimittävät kumpikin yhden toimitusjohtajan, jotka vastavat eri tehtäväalueista; Hülsin nimittämä toimitusjohtaja raportoi Cabotin toimitusjohtajalle. Hüls ja Cabot jakavat yhdessä yhteisyrityksen voitot tai vastaavat yhdessä sen tappioista.

Cabot Hülsin ja Cabotin välisen toimitussopimuksen mukaan Cabot Hülsin velvollisuutena on toimittaa Cabotille tietty vähimmäismäärä pyrogeenista piihappoa, käytännössä Cabot Hülsin koko tuotanto myydään Cabotille. Yhteisyrityksen toimittaman pyrogeenisen piihapon hinta riippuu Cabotin pyrogeenisesta piihaposta kaikkiaan saamasta myyntihinnasta.

(55) Koska VEBA on Cabot-Hüls -yhteisyrityksen kautta osallisena Euroopassa Degussan tärkeimmän kilpailijan toisessa tuotantolaitoksessa, johtaisi keskittymä VEBAn otettua Degussan haltuunsa siihen, että VEBA/Degussa saisi pyrogeenisen piihapon markkinoilla määräävän aseman. Degussa on selvä markkinajohtaja Euroopassa 50 – 60 prosentin markkinaosuudella. Cabotin ja VEBAn yhteisyrityksen seurauksena niiden välille syntyisi rakenteellinen yhteys, joka heikentäisi selvästi Cabotin asemaa riippumattomana kilpailijana. VEBAn ja Cabot Hülsin sopimussuhteen vuoksi VEBA/Degussa saisi tarkkoja tietoja Cabotin hinnoittelukäytännöstä pyrogeenisen piihapon markkinoilla ja voisi mukauttaa oman hinnoittelunsa vastaavasti. Tuotteen homogeenisuudesta johtuva markkinoiden avoimuus lisääntyisi merkittävästi keskittymän seurauksena. Myös se, että Cabot Hüls -yhteisyrityksen voitonsiirtojärjestelyllä VEBA hyötyy välittömästi Cabotin korkeammasta hintatasosta, olisi esteenä Cabotin ja VEBA/Degussan väliselle hintakilpailulle. Jäljelle jäävän kilpailijan eli Wackerin markkinaosuus ei enää riittäisi tuomaan tehokasta kilpailupainetta ja estämään VEBA/Degussaa toimimista markkinoilla asiakkaista ja kilpailijoista riippumattomasti. Pyrogeenista piihappoa ostavat asiakkaat suhtautuvat sen vuoksi pääasiassa kriittisesti VEBAn ja Degussan keskittymään niin kauan kuin VEBA on edelleen sidottu yhteisyritykselle tärkeään kilpailijaan. Lisäksi uusien kilpailijoiden markkinoille tulolle on huomattavia esteitä, koska pyrogeenisen piihapon tuotantolaitosten rakentamisen vaatimat investoinnit ovat erittäin suuria ja koska tuotantoprosessin luonteen vuoksi on välttämätöntä varmistaa raakaaineiden saanti ja suolahapon myynti. Viimeisten viiden vuoden aikana markkinoille ei ole tullut uusia kilpailijoita.

(56) Komission epäilyjen poistamiseksi Veba on suostunut myymään osakkuutensa Cabot Hüls GmbH:ssa [...] mennessä sellaiselle ostajalle, joka ei kuulu VEBA- eikä Degussa-yhtymään, eikä ole sijoittanut pääomaa VEBAan tai Degussaan ja jolla ei ole merkittäviä henkilökohtaisia yhteyksiä näihin. Jos myynti ei ole tapahtunut tähän määräpäivään mennessä, VEBA siirtää kaikki ääni- ja hallintaoikeudet puolueettomalle ja itsenäiselle hoitajalle. Komission on hyväksyttävä hoitajan nimittäminen. Hoitajalle annetaan peruuttamaton tehtävä myydä VEBAn osakkeet [...] mennessä sellaiselle ostajalle, joka ei kuulu VEBA- tai Degussa-yhtymään, joka ei ole sijoittanut pääomaa VEBAan tai Degussaan ja jolla ei ole merkittäviä henkilökohtaisia yhteyksiä näihin.

(57) Komissio katsoo, että sitoumuksella erottaa VEBA ja yhteisyritys Cabot Hüls oikeudellisesti toisistaan vältetään määräävän aseman muodostuminen VEBA/Degussalle. Cabot pysyy näin VEBA/Degussasta riippumattomana kilpailijana. Tähän arvioon yhtyvät myös ne asiakkaat, jotka suhtautuivat kriittisesti keskittymään.

(58) Vaikka Cabot saa jatkossakin raaka-aineet (piitetrakloridin ja trikloorisilaanin) Hülsilta ja toimittaa Hülsille valmistuksen yhteydessä syntyvät suolahapot, ei ole syytä olettaa, että yritykset eivät toimisi markkinoilla kilpailijoina. Keskinäiset toimitukset ovat seurausta osapuolten kuvailemasta tuotannon kannalta välttämättömästä suljetusta järjestelmästä. Toimitukset ovat välttämättömiä myös, jotta Cabot voi säilyä riippumattomana kilpailijana markkinoilla. Tämän vuoksi komissio olettaa, että Hüls toimittaa myös tulevaisuudessa Cabotille raaka-aineita. Komissiolle on ilmoitettu toimitussopimuksen tekemisestä, mikä mahdollistaa tuotantolaitosten jatkuvan kilpailukyvyn. Se, että Hüls toimitti jo aikaisemmin raaka-aineita sekä Cabot/Hüls -yhteisyritykselle että Degussalle, ei komission tutkimusten mukaan estänyt Cabotia ja Degussaa toimimasta markkinoilla itsenäisesti. Lisäksi Cabot ei ole yksipuolisesti riippuvainen Hülsista, koska Hüls on samalla riippuvainen Cabotin toimittamasta suolahaposta. Lisäksi Cabot ei toisessa tuotantolaitoksessaan Walesin Barryssa ole riippuvainen Hülsin toimituksista.

(59) Jotta komissio pystyy valvomaan sitoumuksen toteuttamista, VEBAn on toimitettava komissiolle jokaisen kuukauden alussa kertomus sitoumuksen täytäntöönpanemiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

8. *Diamiini/Polyamiini*

(60) Osapuolten toimittamien tietojen mukaan diamiinin/polyamiinin markkinoiden yhteenlaskettu suuruus on yhteisössä noin 31 800 tonnia tai noin 116 miljoonaa ecua. Markkinaosuudet jakautuvat suunnilleen seuraavasti:

	VEBA/Hüls	Degussa	VEBA + Degussa	BASF	Bayer	Muut
Markkina-osuus ETA 1996	[20 – 30] %	[5 – 10] %	[25 – 35] %	[20 – 30] %	[15 – 25] %	[20 – 30] %

(61) Diamiinin/polyamiinin markkinoilla keskittymä ei johda määräävän markkina aseman muodostumiseen. Voimakkaiden kilpailijoiden BASF:n ja Bayerin lisäksi on pienempiä tarjoajia. Ei ole todisteita, jotka viittaisivat osapuolten ja BASF:n/Bayerin väliseen määräävään oligopoliin. Diamiinit eivät ole homogeenisiä tuotteita, ennemminkin kukin johtavista tuottajista tarjoaa erilaisia tuotevalikoimia, jotka perustuvat erilaisiin kemiallisiin perusaineisiin. Myös eri diamiinilajien hinnat eroavat toisistaan.

9. Kationisen tärkkelyksen valmistuksessa käytettävät reagenssit

(62) Nämä markkinat ovat pienet (ETA:n markkinavolyymi mukaan lukien sisäinen käyttö ja valmisreagenssit on 25 000 – 30 000 tonnia, ilman sisäistä käyttöä ja valmisreagensseja noin 10 000 – 15 000 tonnia). Markkinaosuudet jakautuvat suunnilleen seuraavasti:

	VEBA/Servo	Degussa	VEBA + Degussa	CFZ	Muut
Markkina-osuus ETA 1996	[15 – 20] %	[17 – 23] %	[35 – 40] %	[25 – 35] %	[30 – 40] %

(63) Lisäksi on vielä muita (pienempiä) tärkkelysreagenssien tarjoajia. Kaksi valmistajaa (Raisio ja Roquette) tuottavat kationisen tärkkelyksen valmistuksessa käytettäviä reagensseja pääasiassa tai yksinomaan omaan tarpeeseen. On kuitenkin mahdollista, että ne lisäävät kolmansille myytävää tuotantoa tai aloittavat tällaisen tuotannon, kun markkinaolosuhteet ovat tarpeeksi houkuttelevia. Lisäksi markkinoille tuli vuonna 1995 amerikkalainen Dow (tuolloin vähäisenä, mutta kasvavalla markkinaosuudella). Keskittymä ei siten johda yksinomaisen määräävän aseman eikä oligopolistisen määräävän aseman syntymiseen markkinoilla.

(64) Valmisreagenssien alalla markkinaosuudet eivät kasva eikä Degussan markkina-asema siten vahvistu, koska Hüls/Servo ei toimi tällä alalla.

VI. PÄÄTELMÄ

(65) Edellä mainituilla perusteilla on pääteltävissä, että VEBAn noudattaessa antamaansa johdanto-osan 56 kappaleessa kuvailtua sitoumusta keskittymä ei johda sellaisen määräävän aseman syntymiseen tai vahvistumiseen, jonka seurauksena tehokas kilpailu yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla estyisi olennaisesti. Jotta komissio voi valvoa tämän ehdon noudattamista, on välttämätöntä vaatia, että VEBA toimittaa kertomuksen ehdon täytäntöönpanosta. Tämän vuoksi keskittymä olisi julistettava sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja ETA-sopimuksen 57 artiklan nojalla yhteismarkkinoille soveltuvaksi ja ETA-sopimuksen mukaiseksi.

ON TEHNYT SEURAAVAN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Julistetaan VEBA AG:n ja Degussa AG:n välinen keskittymä 2 artiklan mukaisin edellytyksin yhteismarkkinoille soveltuvaksi ja ETA-sopimuksen mukaiseksi.

2 artikla

Tämän päätöksen edellytyksenä on, että VEBA AG noudattaa seuraavia sitoumuksia:

a) VEBA AG myy osakkuutensa Cabot/Hüls GmbH:ssa viimeistään [...] sellaiselle ostajalle, joka ei kuulu VEBA AG - eikä Degussa AG -yhtymään, joka ei ole sijoittanut pääomaa VEBA AG:hen ja/tai Degussa AG:hen ja jolla ei ole merkittäviä henkilökohtaisia yhteyksiä näihin.

b) Jos myynti ei ole tapahtunut a alakohdassa mainittuun määräpäivään mennessä, VEBA AG siirtää kaikki ääni- ja hallintaoikeudet puolueettomalle ja itsenäiselle hoitajalle. Komission on hyväksyttävä hoitajan nimittäminen.

c) Hoitaja saa peruuttamattoman toimeksiannon myydä VEBA AG:n osakkeet viimeistään [...] sellaiselle ostajalle, joka ei kuulu VEBA AG - eikä Degussa AG -yhtymään, eikä ole sijoittanut pääomaa VEBA AG:hen tai Degussa AG:hen ja jolla ei ole merkittäviä henkilökohtaisia yhteyksiä näihin.

3 artikla

VEBA AG:n on toimitettava komissiolle jokaisen kuukauden alussa kertomus 2 artiklassa tarkoitetun edellytyksen noudattamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraavalle yritykselle:

VEBA AG
Bennigsenplatz 1
D-40474 Düsseldorf.

Tehty Brysselissä 3 päivänä joulukuuta 1997.

Komission puolesta
Karel VAN MIERT
Komission jäsen